

Motion till riksdagen

1988/89:Jo46

av Sven Eric Lorentzon m.fl. (m)

med anledning av prop. 1988/89:140 om reglering av priserna på jordbruksprodukter, m.m.

Inledning

Regeringen har i proposition 1988/89:140 bl.a. lämnat förslag om reglering av priserna på jordbruksprodukter.

Moderata samlingspartiet har alltid sett effektiva och rationella lantbruksföretag som den bästa garanten för en utvecklingsbar näring. En ökad internationell konkurrens ställer ytterligare krav på dessa företag. De är en garanti för att svenska konsumenter förses med livsmedel av god kvalitet och till rimliga priser.

En lantbruksnäring som är alltför beroende av politiska beslut kommer att få problem. Regeringens hantering av ansvaret för spannmålsöverskottet och livsmedelssubventionerna visar att man bör vara skeptisk till förslag som leder till att någon del av jordbrukets inkomster skall komma via statsbudgeten.

Vad jordbruket nu kan kräva är att under en övergångstid få stöd till en anpassning till de nya förutsättningar som nu föreligger.

I svensk jordbrukspolitik har jordbruket hittills kompenserats genom att den åsyftade prisnivån, de s.k. mittpriserna har höjts. Om prisutvecklingen varit högre i Sverige än på världsmarknaden har också gränsskyddet på jordbruksprodukter höjts. GATT-överenskommelsen i april innebär att man på *kort sikt* förbinder sig att inte höja de priser på jordbruksprodukter eller stödet till jordbruket som direkt eller indirekt fastställs av staten.

Den sedvanliga modellen för kompensation till jordbruket är således inte tillämplig för 1989 och 1990. Vad som därefter blir möjligt att göra kommer att bli föremål för förhandlingar i GATT.

På *lång sikt* skall inriktningen vara att minska stöd och skydd till jordbruket samt ställa åtgärderna i relation till ett stödmått. Detta stödmått finns ännu inte utan skall förhandlas fram inom ramen för GATT. Det är därvid av stor vikt att Sveriges regering vinnlägger sig om korrekta beskrivningar av den svenska jordbrukspolitiken och föreslår relevanta åtgärder för minskning av stödet till jordbruket.

I proposition 1988/89:140 förekommer formuleringar som ger anledning till tvivel om att regeringen insett problemens vidd. Regeringen jämför t.ex. mittpriser med prisstöd. Detta synsätt saknar verklighetsförankring.

Det stöd som svenskt jordbruk får är ett gränsskydd som skall vara mellanskillnaden mellan svenskt pris och världsmarknadspriset. Det är således nivån på gränsskyddet som är det relevanta stödmåttet.

Inom GATT-överenskommelsens ramar finns, i det långa perspektivet, inget som hindrar att priserna till jordbruket ökar om stödnivån, d.v.s. gränsskyddet minskar. Regeringen påstår att överenskommelsen innebär att en övergång till direkta stödåtgärder skall eftersträvas. För detta påstående finns ingen grund i det dokument som nu föreligger.

Däremot anger regeringen, att det i de fortsatta GATT-förhandlingarna skall övervägas hur införselavgifter skall övergå till tullar, hur inkomststöd skall bli produktneutralt samt att man skall finna andra metoder för att anpassa stöd och skydd.

Motiven för regeringens ensidiga tolkning är dunkla. Som vi ser det är kärnan i GATT-överenskommelsen att marknadsekonomi skall få en ökad roll i jordbrukspolitiken. Vinner regeringens tolkning gehör torde effekten snarast bli den motsatta.

Enligt vår mening bör regeringen i kommande förhandlingar inom GATT arbeta för lösningar som inte innebär att jordbrukarna kommer att ersättas genom direktstöd. Detta bör ges regeringen till känna.

Principer för kompensation

Den nu gällande prisuppgörelsen på jordbruksområdet löper ut den 30 juni i år. Enligt gällande jordbruksbeslut har förhandlingar ägt rum mellan lantbrukarnas förhandlingsdelegation och konsumentdelegationen.

Ingen överenskommelse nåddes, utan statens jordbruksnämnd har lämnat förslag till kompensation till jordbruket. Jordbruksnämndens förslag innebär att jordbruket erhåller en ökning med 720 miljoner kronor den 1 juli och ytterligare 450 miljoner kronor den 1 januari 1990.

Som framhållits i propositionen bygger beloppen bl.a. på kostnadsutvecklingen för jordbruket. Hänsyn har tagits till kostnadsutvecklingen t.o.m. januari 1989. Det är inte rimligt att grunda ett kompensationsbelopp som sträcker sig till juli 1990 på en kostnadsnivå som hänför sig till vad som gällde 17 månader tidigare.

Vi accepterar jordbruksnämndens förslag på 720 miljoner kronor per den 1 juli, men enligt vår mening måste med den ränte- och inflationsutveckling som nu äger rum en förnyad genomgång av priser och kostnader göras under hösten 1989 för att beräkna kompensationsbeloppet per den 1 januari 1990. Beräkningarna bör följa principen i jordbruksnämndens förslag. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen tillkänna.

Kompensation till jordbruket för perioden 1 juli 1989 — 30 juni 1990

GATT-avtalet innebär på kort sikt en frysning av administrativt satta priser. Vad gäller gränsskyddsnivåerna får dessa inte intensifieras. Detta innebär att skyddet kan höjas lika mycket som en eventuell sänkning av världsmarknadspriserna men inte med mer. Stödet till olika produkter får inte höjas.

Överenskommelsen leder till stora svårigheter vad gäller möjligheterna att kompensera jordbruket. Såväl prishöjningar som budgetstöd tycks vara uteslutna. Regeringen föreslår dock att budgetmedel och införselavgiftsme-

del skall användas för att betala jordbruket. Vi accepterar denna modell i det korta perspektivet. Förutsättningen är att den inte permanentas.

Regeringens förslag innebär att antalet djur respektive hektar skall utgöra grund för kompensation. Enligt vår mening bör i stället i första hand de interna avgifterna (handelsgödselavgifter, slaktdjursavgifter, etc) minskas. Vårt förslag ger marknaden ett större utrymme än regeringens. Eftersom priserna till jordbrukaren inte ökar och gränsskyddet förblir oförändrat kan inte stödnivån då anses ha ökat. Detta bör ges regeringen tillkänna.

Regeringen föreslår att kompensationsbeloppet betalas ut vid två tillfällen, sista december 1989 samt sista juni 1990. Motivet är att en prishöjning inte hade givit full kompensation förrän efter ett tag. Detta kan äga sin riktighet. Med tanke på det administrativa merarbetet bör utbetalning av kompensationsbeloppet ske endast en gång — i slutet av 1989. I synnerhet gäller detta om utbetalningen skall gå direkt till jordbrukarna. Detta bör riksdagen ge regeringen tillkänna.

Vi förutsätter att kompensationsbeloppet för 1989/90 kommer jordbruket till del även därefter eftersom det motsvarar en nivåhöjning av ersättningen. En annan mer enhetlig och till marknaden anpassad lösning måste dock eftersträvas.

Produktionsanpassningsåtgärder

En av grundpelarna i GATT-avtalet är att produktionen av livsmedel skall minskas. I Sverige har vi sedan ett par år tillbaka ett program för att minska arealen för spannmålsproduktion — det s.k. omställning 90. I propositionen anger ministern att resultatet av omställningsprogrammet är gott.

Trots detta föreslås att omställningsprogrammet skall avslutas. På kort sikt torde effekten av ett sådant beslut bli att spannmålsproduktionen åter ökar. Detta kan inte vara till Sveriges fördel i de fortsatta GATT-samtalen.

Om sedan staten, som skett, använder delansvarsmedlen på annat sätt än till att finansiera spannmålsexporten kommer dessutom ekonomin i vegetabilieproduktionen att försämrats. Frågan är om detta är regeringens avsikt med förslaget.

Det kan påpekas att deltagandet i omställningsprogrammet är frivilligt och att inga budgetmedel används till stöd. Riksdagen bör besluta att omställningsprogrammet skall tillåtas även i fortsättningen. Detta bör ges regeringen till känna.

Statens delansvar för överskottsarealen

Regeringen fortsätter att vantolka 1985 års jordbrukspolitiska beslut vad gäller statens delansvar för överskottsarealen.

Beslutet innebär att under en period om 5 år skall staten betala 40 procent av kostnaderna för spannmålsexporten vid normalstöd. Därefter skall delansvaret utvärderas. Riksdagen begick ett misstag då den för förra årets utbetalningar avvek från 1985 års beslut. Effekten har blivit att spannmålsregleringen åter visar ett underskott.

Riksdagen bör därför besluta att statens delansvarskostnad för 1989 års skörd skall vara 40 procent av de verkliga kostnaderna vid normalskörd.

Med regeringens antaganden om prisnivå som grund betyder det att kostnaderna blir drygt 1 miljard kronor. I själva verket torde de bli väsentligt lägre.

Riksdagen bör besluta att regeringen återkommer med förslag om medelsanvisning till svensk spannmålshandel när de verkliga kostnaderna blir kända.

Prisregleringens utförmning

Regeringen vill ha frihet att besluta om de pris- och avgiftsförändringar som kan bli aktuella med anledning av de i propositionen framlagda förslagen. Detta bör inte beviljas.

Regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag. Detta bör ges regeringen till känna.

Socker

Regeringen föreslår i propositionen att självförsörjningsgraden av socker på sikt skall minska till 85 procent och föreslår en arealminskning. 1989 års odling minskas och föreslås få uppgå till högst 50 160 ha. Vi har inte godtagit tidigare förslag om arealminskning utom i de fall totalskörden ökat så att självförsörjningsgraden normalt överstiger 95 procent. Vår uppfattning grundar sig på sockernäringskommitténs förslag i (SOU 1982:6).

Vi står fast vid den uppfattningen och anser det vara olyckligt att minska sockerbetsodlingen. Detta bör ges regeringen till känna.

Införselavgiftsmedel m.fl

Regeringen presenterar ett förslag till användning av införselavgiftsmedel. Bland många andra ändamål vill regeringen finansiera vissa myndigheters verksamhet med hjälp av dessa medel. Det gäller del av Statistiska Centralbyråns, tullverkets, statens pris- och konkurrensverk och statens jordbruksnämnds verksamhet.

Rent principiellt är det förkastligt att finansiera verksamhet på detta sätt. Minskar importen eller (som avsikten är i GATT-avtalet) nivån på införselavgifterna minskar medelstillgången. Verksamheten måste då finansieras på annat sätt eller på kort varsel minskas eller läggas ned.

Prisregleringen på ägg

Regeringen vill kraftigt förändra prisregleringssystemet på ägg. Ett av syftena är att minska produktionen av ägg. Det finns risk för att äggproducenterna kan komma att få sin lönsamhet kraftigt försämrad. Framför allt gäller det de små och medelstora företagen.

Regeringen föreslår en minskning av statens inblandning i exportkontrollen. Det är därför märkligt att man vill ha samma kontroll kvar inom landet. Närmare 20 procent av kostnaderna i äggregleringen åtgår till att

subventionera de äggpackerier som tillämpar det kontrollförfarande som regeringen inte längre anser nödvändigt. För att mildra de ekonomiska påfrestningarna för äggproducenterna bör det s.k. packeribidraget tas bort från äggregleringen.

Det finns även en principiell grund för detta. Liksom SPK anser vi att kostnaderna för kontrollen skall bäras av de konsumenter som efterfrågar den — inte av producenterna. Riksdagen bör därför besluta att packeribidraget inte längre skall få betalas av regleringsmedel.

Stöd till jordbruket i norra Sverige

Det är väsentligt att jordbrukarna i norra Sverige kompenseras för de, i förhållande till andra delar av landet, sämre förutsättningarna att där bedriva jordbruk. Norrlandsstödet till jordbruket är ett produktstöd, som gör det möjligt att bedriva jordbruk i dessa delar av landet. Karaktären av produktstöd bör så långt möjligt behållas på detta av regionalpolitiska skäl väl motiverade stöd.

Den uppräknad av Norrlandsstödet med 55 milj. kr. som föreslås, baseras på att endast en tredjedel av fodersäden kommer från gårdens jordbruk. När det gäller fodersäd till svin betraktas allt foder som inköpt. Detta är enligt vår uppfattning en ologisk behandling, som blir speciellt tydlig när det gäller svinuppfödning. Vid all animalieproduktion krävs nämligen ett arealunderlag för gödselspridning. De nya spridningskrav som ställs skärper dessa krav och måste beaktas när stödets nivå bestäms.

Vi föreslår därför att prisstödet till jordbruket i norra Sverige räknas upp med 100 milj. kr. för budgetåret 1989/90.

Särskilda åtgärder för jordbruket i norra Sverige

Hittills anvisade medel för att utveckla jordbruksföretag i norra Sverige har till övervägande del gått till traditionella jordbruksinvesteringar. Jordbruksministern föreslår nu att ytterligare 45 milj. kr. skall användas utanför den traditionella jordbruksdriften. Vi anser att jordbruket i norra Sverige då inte tillförs något för sin överlevnad och utveckling och föreslår därför att några ytterligare medel inte anvisas till detta anslag.

De medel till forskning och utveckling av norrländskt jordbruk, som ur detta anslag anvisats till Röbbäcksdalen, bör även i fortsättningen ställas till förfogande.

Vi förutsätter att dessa pengar, 5 milj. kr., kan anvisas ur tillgängliga forskningsanslag.

Genteknik

Ytterligare kunskapsuppbyggnad är nödvändig för att kunna avgöra huruvida särskilda styrmedel behövs, då det gäller den gentekniska forskningens inriktning och genteknikens praktiska tillämpning på växter och djur.

Genteknik bör icke få användas på sådant sätt att den gentekniska mångfalden i växt- och djurlivet utarmas och så att det ekologiska systemet rubbas.

Att genom genteknik ändra våra husdjur kan av etiska skäl anses stötande. Att däremot använda genteknik i syfte att få fram medel som kan förebygga och bota sjukdomar hos människor och djur bör inte hindras.

Forskningens utveckling av de nya rönen på det biotekniska området måste utgå ifrån en bestämd målsättning och ett ansvar för att det som är bra, tas tillvara och det som är dåligt och riskfyllt stoppas.

På genteknikens område har nu utvecklingen nått det stadium då organismer utvecklas för användning i jordbruket och annan användning i den yttre miljön. Specifika egenskaper kan genom gentekniken introduceras i organismerna och hinder mot utbyte av genetiskt materiel riskerar i vissa fall att kunna kringgås.

Dagens erfarenheter beträffande eventuella bieffekter av gentekniskt modifierade organismer efter utsläpp i miljön är begränsade. Dock kan, på goda grunder, antas att gentekniken kan skapa positiva möjligheter att t.ex. klara redan allvarliga miljöproblem. Dessa måste givetvis tas till vara.

Kraven på att forskningen bedrivs riskfritt är självklart viktiga liksom att genteknikens tillämpning från etiska utgångspunkter är acceptabla.

Användningen av gentekniken och dess eventuella bieffekter på miljön måste klargöras. Vi delar uppfattningen i propositionen att det är nödvändigt med en god framförhållning och att det behövs större kunskap om bl.a. arten och omfattningen av den forskning som bedrivs både nationellt och internationellt. Sådana kunskaper måste fram för att göra det möjligt att göra en samlad bedömning av var den gentekniska forskningen för närvarande befinner sig och hur snabbt den kan utvecklas och praktiskt tillämpas.

Det är mot den bakgrunden positivt att en utredare med uppgift att göra en översyn av forskning och användning av genteknik på djur och växter tillsatts. Vidare är det angeläget att en genomgång av gällande lagregler på området, samt att en bedömning av behovet av eventuella nya lagar nu sker.

Vi vill dock framhålla att forskning kring genteknologi inte får förbjudas eller i onödan regleras. Vid den osakliga debatten kring s.k. hybrid-DNA forskningen för ett antal år sedan fanns många förslag till reglering som skulle förhindrat värdefulla forskningsresultat. Ännu i dag framförs förslag som innebär att svenska forskare inte skulle kunna fördjupa sina kunskaper på detta område. Forskning innebär inte något hot. Restriktioner mot svensk forskning och teknikutveckling kan leda till att utländska företag får fördelar och lättare att praktiskt dra nytta av ny bioteknologi.

Utvecklingen på det bioteknologiska området går snabbt framåt. Regeringen föreslår därför att växtskyddslagen redan nu ändras så att staten får möjlighet att ingripa mot användning av genmanipulerade växter och organismer. Den föreslagna lydelse i de nytillkommande bestämmelserna i växtskyddslagen är mycket allmänt hållna. Regeringens förslag saknar utförlig motivering och förarbete.

Den föreslagna lagändringen har en karaktär av provisorium. Regeringens bemyndigande att kunna ingripa mot genmanipulerade växter och organismer bör vara tidsbegränsat, intill ett nytt förslag kan läggas efter den ovannämnda översynen. De föreslagna ändringarna bör bara gälla under två års tid.

Den kommande permanenta lagstiftningen måste grundas på bedömningar om vilka problem genmanipulation kan medföra.

För att genmanipulerade växter och organismer skall få utnyttjas krävs att dessa inte kan spridas och reproduceras i naturen. Den som vill nyttja genmanipulerade växter och organismer måste visa att det inte finns risk för att dessa förändrar den ekologiska balansen.

Samtidigt får inte lagstiftningen förhindra att de goda effekterna av genteknologi utnyttjas.

Hemställan

Med hänvisning till det anförda hemställs

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om inriktningen av kommande förhandlingar inom GATT,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om principerna för kompensation till jordbruket,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om minskning av de interna avgifterna,

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om fortsättningen av det s.k. omställningsprogrammet,

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om utbetalning av kompensation till jordbruket,

6. att riksdagen beslutar att statens delansvarskostnad för 1989 års skörd skall vara 40 procent av de verkliga kostnaderna vid normalskörd,

7. att riksdagen hos regeringen begär förslag till medelsanvisning till svensk spannmålshandel när de verkliga kostnaderna blir kända,

8. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om prisregleringens utformning,

9. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om omfattningen av sockerbetsodlingen,

10. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om användningen av medel från införselavgifter,

11. att riksdagen beslutar att packeribidragen ej skall betalas med regleringsmedel,

12. att riksdagen beslutar att prisstödet till jordbruket räknas upp med 100 milj. kr.,

13. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om särskilda åtgärder för jordbruket i norra Sverige,

14. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om den praktiska användningen av genteknik,

15. att riksdagen beslutar att den av regeringen föreslagna §2a i Växtskyddslagen (1972:318) skall vara i kraft längst till i juli 1991.

Stockholm den 9 maj 1989

Mot. 1988/89
Jo46

Sven Eric Lorentzon (m)

Jens Eriksson (m)

Ingvar Eriksson (m)

Hans Dau (m)

Carl G Nilsson (m)

Ingrid Hemmingsson (m)

Ivar Virgin (m)

Anders G Högmark (m)

Mona Saint Cyr (m)

Karl-Gösta Svenson (m)